

21.10.2025

Barneombudets høringsinnspill til Prop. 1 S (2025-2026) – kapitler fordelt til arbeids- og sosialkomiteen

Barneombudet anbefaler at komiteen:

- Anmoder regjeringen om å gjøre en grundigere utredning av hvordan forslaget om å fjerne lovkravet i sosialtjenesteloven § 18 tredje ledd påvirker barnefamilier som er avhengige av økonomisk sosialhjelp
- Anmoder regjeringen om å fremme forslag til Stortinget om å lovfeste barnets beste i sosialtjenesteloven

1. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn

Barneombudet arbeider for å sikre barns rettigheter og interesser i all offentlig politikk og lovgivning. Grunnloven og FNs barnekonvensjon krever at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Dette gjelder også for statsbudsjettet.

2. Oppvekst i en fattig familie utfordrer barns rettigheter

I Norge vokser i underkant av 100 000 barn opp i en familie med vedvarende lavinntekt. Disse barna risikerer å ikke få oppfylt grunnleggende rettigheter de har etter norsk lov. Forskningen er entydig på at lavinntekt kan påvirke nær sagt alle barns livsområder i negativ retning.¹ På gruppenivå har eksempelvis barn i fattige familier dårligere fysisk og psykisk helse, svakere skoleresultater, færre venner, de deltar sjeldnere i fritidsaktiviteter, de bor dårligere, og de har en svakere tilknytning til arbeidslivet som voksne.

Å vokse opp i en lavinntektsfamilie får følgerig direkte betydning for barnas hverdag her og nå, men de risikerer også å videreføre fattigdommen til neste generasjon, slik de kan ha arvet den fra sine foreldre. Dette samsvarer i liten grad med regjeringens uttalte mål om å sikre alle barn trygge oppvekstvilkår og like muligheter, uavhengig av hvor de kommer fra.²

Da Stortinget i 2014 valgte å grunnlovsfeste barns rett til å vokse opp i økonomisk og sosial trygghet, uttalte kontroll- og konstitusjonskomiteen at Grunnloven § 104 tredje ledd skal leses

¹ Se eksempelvis ekspertgruppen om barn i fattige familiers utredning «En barndom for livet» (2023) kap. 3

² Meld. St. 28 (2024–2025): Tro på framtida – uansett bakgrunn, Barne- og familiedepartementet, 6. juni 2025

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889
Youngstorget,
0028 Oslo

som et vern mot blant annet «*langvarige skadevirkninger som kan ramme barn i fattigdom*». For at dette vernet skal være reelt, må Stortinget være seg sitt ansvar bevisst og sikre at barnefamilier som er avhengig av økonomisk hjelp får nok penger til å kunne dekke barns grunnleggende behov.

Det er foreldre som i utgangspunktet har hovedansvaret for å sikre at barn vokser opp i økonomisk og sosial trygghet. Staten har imidlertid en plikt til å tilrettelegge for at foreldre kan ivareta forsørgeransvaret og sikre barna deres grunnleggende rett til en levestandard som ivaretar deres utvikling.

a. Forslaget om å holde barnetrygden utenfor ved utmåling av økonomisk sosialhjelp må utredes nærmere

På oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet undersøkte Forbruksforskningsinstituttet SIFO i 2024 hva som er et forsvarlig livsopphold i dagens Norge. De konkluderte blant annet med at statens veiledende satser er for lave for at samtlige brukergrupper skal kunne opprettholde et forsvarlig livsopphold i perioden de mottar økonomisk sosialhjelp.³

Under henvisning til SIFOs kunnskapsutredning har regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2026 foreslått å øke de veiledende satsene. Satsene for barn kan, ifølge departementet, økes til det nivået SIFO i rapporten har vurdert som nødvendig for å sikre et forsvarlig livsopphold.

Departementet mener imidlertid at «*For at ei justering av satsane for barn til det nivået SIFO har føreslått skal samsvare med SIFO sine vurderingar av behov og forsvarleg livsopphald, meiner departementet at alle inntekter må reknast med ved behovsvurderinga og utmålinga av økonomisk stønad.*»⁴ Det foreslås derfor å fjerne dagens regel i sosialtjenesteloven § 18 tredje ledd om at barnetrygden ikke skal regnes med som inntekt ved vurdering av søknad om sosialhjelp. Departementet begrunner dette også med at stønadsnivået for barnefamilier dermed vil fremstå mer rimelig sammenlignet med minsteytelsene i folketrygden og lave lønninger.⁵

Barneombudet mener isolert sett at det er positivt at regjeringen ønsker å øke statens veiledende satser for sosialhjelp slik at de i større grad er faglig oppdaterte. Vi er imidlertid svært urolige for at regjeringens ovennevnte forslag vil føre til at barnefamilier avhengig av økonomisk sosialhjelp vil få mindre penger utbetalt til forsørgelse av sine barn, dersom barnetrygden skal medregnes som inntekt. Barneombudet viser til at departementet uttaler at «*Korleis kvar enkelt familie kjem ut samanlikna med i dag, kjem bl.a. an på kor gamle barna er, og kva behov barna og dei vaksne i familien har.*»⁶

³ Skuland, S.E. m.fl. (2024). «Utredning av kunnskapsgrunnlaget for sosialhjelpssatser», Forbruksforskningsinstituttet SIFO Rapport 5-2024

⁴ Prop. 1 S (2025-2026) Arbeids- og inkluderingsdepartementet s. 149

⁵ Prop. 1 S (2025-2026) Arbeids- og inkluderingsdepartementet s. 150-151

⁶ Prop. 1 S (2025-2026) Arbeids- og inkluderingsdepartementet s. 151

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Vi vil derfor oppfordre Stortinget om å anmode regjeringen om å gjøre en grundigere utredning av hvordan forslaget om fjerning av lovkravet om barnetrygd vil påvirke ulike brukergrupper, før regjeringen eventuelt fremmer forslag om nødvendige lovendringer.

b. Barnets beste må lovfestes i sosialtjenesteloven

Barneombudet mener videre at departementets ovennevnte forslag bygger på en bristende forutsetning om at kommunen/Nav-kontoret gjør individuelle vurderinger av barns behov ved søknader om økonomisk sosialhjelp.

En rekke undersøkelser har siden 2012 vist at dette ikke er tilfelle, da det er stor risiko for svikt i oppfølgingen av barns behov og rettigheter på sosialtjenesteområdet i Nav. Helsetilsynets landsomfattende tilsyn i 2022-2023 om hvordan Nav-kontorene ivaretar barns behov når foreldre søker økonomisk sosialhjelp avdekket lovbrudd ved ca 80 prosent av Nav-kontorene det ble ført tilsyn med. Helsetilsynet har nylig besluttet å gjennomføre et nytt landsomfattende tilsyn med samme tema, som følge av omfanget av lovbrudd.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har iverksatt flere viktige tiltak for å bedre situasjonen, herunder revidering av rundskriv, veiledere og kompetansehevende materiell. Dette er positivt, men ikke tilstrekkelig for å sikre at hensynet til barnets beste ivaretas. Regjeringen har så langt avstått fra å lovfeste hensynet til barnets beste i sosialtjenesteloven. Dette til tross for at Barneombudet og en rekke andre aktører, inkludert ekspertgruppen om barn i fattige familier, har fremhevet at dette er et svært viktig tiltak for å sikre at barn får sine grunnleggende rettigheter og behov vurdert og ivaretatt når foreldre søker Nav om sosiale tjenester.

Manglende barneperspektiv kan blant annet føre til at kostnader til forsørgelse av barn ikke blir kartlagt og at Nav-kontorenes oppfølging blir mindre treffsikker. Dette kan også føre til at utgiftene til sosialhjelp på sikt vil øke ytterligere.

Barneombudet vil derfor oppfordre Stortinget om å anmode regjeringen om å fremme forslag om å lovfeste barnets beste i sosialtjenesteloven.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Inger Aasgaard, inger.aasgaard@barneombudet.no, tlf. 40 86 74 75

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo